

Javaslat

a

**Mencshelyi „Kossuth - kilátó és tanösvény”, mint
természeti környezet és turisztikai látványosság**

a megyei értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Balogh Ernőné

Mencshely 2018. 02. 11.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Helyi Értéktár Bizottság

2. A javaslatot benyújtó kapcsolattartó személy adatai:

Név: Balogh Ernőné **Értéktár Bizottság** elnöke Mencshely

Levelezési cím: 8245. Pécsely Templom u. 4/A

Telefonszám: 0620 5969136

E-mail cím: mencs.csipke@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Kossuth kilátó és vulkán tanösvény

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

természeti környezet

turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Mencshely Halom-hegy

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

Megyei

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Hazánk egyik gyöngyszeme a Balaton-felvidék. A táj változatos arculatú: a Balaton csillogó vizeitükre, a zöld medencék, a gyümölcsösök, a szőlők, és a bazaltvulkanizmus emlékét őrző tanúhegyek gyönyörködtetik a szemet. Az egyik kiemelkedő vulkáni hegyünk a Mencshely határában található **Halom-hegy**.

A Halom-hegy a környék legmagasabb pontja (399m). Az 1962-ben épített Kossuth Lajos kilátóról a Balaton-felvidékre talán a legteljesebb panoráma nyílik.

Több, mint fél évszázad óta kedvelt célpontja a Balaton-felvidéken kiránduló turistáknak. A füves hegytetőről valóban lenyűgöző körpanoráma tárul elénk – bármely évszakban is járunk e tájon.

A kilátóról gyönyörű körpanoráma tárul elénk, északi irányban az egész Déli-Bakony megmutatkozik. Középen a Kab-hegy látszik, balra tőle a Somló emeli fel kilátótoronnyal koszorúzott tetejét. Jobbra a Szentgáli hegyek, erdős hegytetők emelkednek, majd átvált a kép a Tihanyi-félsziget, a Kú-völgy, Balatonfüred szállodái, a Dörgicse tornyai és házai irányába. Zánka, a Szepezdi-hegyek, Hegyestű, Badacsony, Tóti, Gulács, a szigligeti vár romja, az Edericsi Sárkányerdő; Szentgyörgy-hegy, Csobánc, a Sátormál, a Boncsos-tető, Szentjakabfa, Óbudavár felett a Dabas-Agár-tető és végül ismét a Somlóval végződik a gyönyörű körkép.

A legelső Kossuth-kilátó felépítésének ideje ismeretlen. Vélhetően a negyvenes évek végén készült, amely egy villámcsapás miatt leégett. A képen látható formába 1963-64-ben építették újjá Várpalotai bányászok. A tervező személyére vonatkozó adatok sajnos nem maradtak fenn.

A helyiek azért nevezték el Kossuth Lajosról, mert a hegy alatt északra fekvő Mencshely községben rejtőzködtek az evangélikus parókián 1849-ben, Kossuth Lajos gyermekei és azok kísérői.

A Kossuth-kultusz ma is látható nyoma egy emléktábla, amely az evangélikus parókia falán található.

Az előregedett, veszélyessé vált kétszintes, tető nélküli fatornyot **2002-ben** felújították, majd **2015-ben teljesen újjáépítették**

A Kossuth kilátó alatt, a tisztás körüli sűrű erdőben rég felhagyott kőfejtők titokzatos katlana bújik meg a bokrok takarásában.

A látványos sziklafalak máig őrzik az egykor itt dühöngő vulkán kitöréseinek emlékét.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park egyik különleges helyszíne, ahol szerencsésen találkozik természet és kultúrtörténet. Ma már sűrű erdő rejtje az egykori bányák falait.

A múlt században a hegyen iparszerű bányászat folyt. A tömör, üvegesen csengő, élesen törő, kemény, sötétszürke bazaltot kézi erővel és robbantással termelték ki. Az itt bányászott bazalt a Balaton-felvidék legkeményebb bazaltja volt. A jó minőségű bazaltból kockaköveket faragtak, amit az ország különböző pontjaira szállítottak útépitéshez. A kemény bazalt mellett a salakos bazaltot is felhasználták pl. víztisztításra szűrőként. A bánya kicsi volt és nem volt gazdaságos működtetni, ezért az államosítás után bezárták. Ma már csak az elhagyott öt bányagödör őrzi a hajdani bányászat emlékét.

A felhagyott bányászat után a növényzet újrafoglalta a kőkatlanokat, állatok telepedtek meg a változatos élőhelyeken. A régóta háborítatlan helyen napjainkra természet közeli állapot alakult ki.

Napjainkban a természetvédelem egyik legfontosabb feladata, a természeti kincsek védelmezésén kívül az értékek bemutatása anélkül, hogy hosszú távon a turizmus ne károsítsa őket. Ez elősegítése érdekében kialakítottak a Halom hegyen egy 2 km hosszú vulkán tanösvényt, amely **a Halom-hegy kialudt vulkáni kúpjának történetét, geológiai sajátosságait és élővilágát mutatja be, amely Veszprém megyében, sőt az országban egyedül álló.**

A **Vulkán-tanösvény** a **Mencshelyi Halom-hegy** lábánál lévő parkolóból indul, és 399 méter magasan végződik. Menet közben az évmilliókkal ezelőtti vulkáni tevékenységekről, földtörténeti korszakokról tanulhatunk, amit kitörést ábrázoló **vulkán makett**, kőből kirakott Balaton és 16 információban gazdag tábla tesz kézzelfoghatóbbá.

A hajdani szűk bejáratnál négy nagyméretű vulkán makett látható. Ez a látványosság **országosan egyedül álló**, hiszen eredeti helyi mészkőből és bazaltból készült a Halom-hegy tüzhányójának kialakulási fázisait bemutató sorozat. A kőkatlanba, a vulkán egykori gyomrába egy pallóhídról, közelről lehet megsejmelni a sziklafal szerkezetét.

A hegytetőn egy időösvényt található, amely a Balaton-felvidék földtörténetnek majd ' félmilliárd évet felölelő eseményeit mutatja.

Az egyes geológiai korokat jelző kőtömbök után, egy „Kötérképek” található. A tetőn a Balaton méretarányos partvonalát is felfedezhetjük, amely körvonalát fűredi mészkőből rakták ki. Mellette a bazaltból készült ülőkék szintén

méretarányosan, térképszerűen ábrázolják a tó környékén a valaha működő tűzhányókat. Az elhíresült vulkán nevek/ Csobánc, Badacsony, Szigliget, stb./ nem csak rajtuk olvashatók, hanem a szomszédos "Vulkán időfalon" is. Ez a kőtáblázat mutatja, hogy melyik vulkán mikor működött.

A kőből kirakott Balaton a Kossuth kilátóról.

AJÁNLÁS

Veszprém Megyei Értéktár

Mencshely – Halom-hegy, Vulkán tanösvény, Kossuth-kilátó

A Mencshely határában emelkedő Halom-hegy a Balaton-felvidék számos természeti értéke között megkülönböztetett helyet foglal el. A Bakony–Balaton Geopark egyik emblematikus földtani képződménye, amit geoturisztikai bemutatóként nemzetközileg is számon tartanak.

Különleges geológiai értéket képvisel, hiszen a többi térségbeli vulkáni tanúhegyhez képest itt sajátos tűzhányó működés zajlott 4 millió éve. A Stromboli-típusú robbanásos salakkúp belsejébe – egy újabb fázisban – bazaltos kőzetolvadék nyomult, majd egy lávanyelv is elindult a lejtőn.

Mindezek a múlt századi helyi kőbányászat során tárultak fel; így nemcsak a geológusok, hanem az ide látogató turisták is részleteiben tanulmányozhatják az egykori tűzhányó belső szerkezetét. A hegy természeti értékét és a benne rejlő turisztikai lehetőséget felismerve, az önkormányzat kezdeményezésére (együttműködésben a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósággal) néhány éve – pályázati keretből – megvalósult egy szabadtéri geológiai bemutatóhely és a Vulkán tanösvény.

A számos ismertető táblával ellátott útvonalhálózat érinti a legérdekesebb látnivalókat, bevezet egy vulkán gyomrába, ahol kőmakettek sora reprezentálja a Halom-hegy vulkánjának fejlődési fázisait. A szerteágazó ösvények a hegy palástján megtelepedett gyepek és az erdő gazdag állatvilágába is bepillantást engednek.

A tetőn kialakított Időösvény megállóinak végigjárásával a látogató egy geológiai időutazáson vesz részt. A magyarázó táblák segítségével és a melléjük lerakott kötőbökök révén kézzelfoghatóvá válik a Balaton-felvidék izgalmas földtörténetének több száz millió éve.

Az iskolai oktatásban kitűnően felhasználható további egyedi látnivaló a Balaton kötésképe és a körülötte méretarányosan elhelyezett vulkáni tanúhegyek sokasága. A rajtuk lévő névtáblák alapján mindegyik tűzhányó keletkezési kora leolvasható a szomszédos Vulkán időfalról.

A beruházás keretében, a régi helyén egy új kilátót is építettek, melynek magasából csodálatos körpanoráma nyílik a környező tájra és azon túl a Bakony bérceire, a Balaton víztükrére, valamint a Somogyi-dombság lankáira.

Nem csoda, hogy az „újjáéledt” vulkáni hegy és látnivalói a kirándulók sokaságát vonzzák. Felfedezését nagyban segíti a róla készült (angol nyelvű összefoglalót is tartalmazó) igényes ismertető füzet.

A Halom-hegy természeti képződményei és bemutató létesítményei páratlanok az országban, ezért feltétlenül helyet érdemelnek a Veszprém Megyei Értéktárban.

208. május 1.

Futó János
földtani természetvédelmi szakértő